

Koulujen Tulevaisuuspäivästä eväitä tulevaisuuslukutaidon kehittämiseen

Otto Tähkää & Laura Pouru

Ensimmäistä kansallista koulujen [Tulevaisuuspäivää](#) vietetään 18.4.2018 Suomen kouluissa alakouluista lukioihin. Päivä tuo tulevaisuudentutkimukseen pohjautuvia tulevaisuusopettamisen menetelmiä opettajille helposti kokeiltavaksi. Tulevaisuuspäivän tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten [tulevaisuuslukutaitoa](#) sekä luottamusta omaan pärjäämiseen tulevaisuudessa.

Tulevaisuuslukutaito tarkoittaa tulevaisuuden tietoista hyödyntämistä nykyhetkessä eli henkilökohtaista ennakoitaitoa. Taitoa tarvitaan paitsi tulevaisuuden työelämässä suunnistamiseen myös oman hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Luottamus ja usko tulevaan ovat nimittäin inhimillisen hyvinvoinnin ja pärjäämisen keskeisiä rakennuspalikoita. Tulevaisuutta koskevien odotusten on tutkittu olevan merkittävä nuorten elämäntyytyväisyyttä selittävä tekijä – erityisesti heillä, joiden hyvinvoinnissa on muuten puutteita. Tulevaisuuteen liittyvän toiveikkuuden on esimerkiksi todettu olevan maahanmuuttajanuorten kotoutumiselle ja hyvinvoinnille yhtä tärkeää kuin koulumenestys.

Sen sijaan mikäli ajatuksemme tulevaisuudesta ovat vaikeasti hahmotettavia tai ahdistavia, vaikeutuu tulevaisuutta koskevien päätösten ja valintojen tekeminen. Tulevaisuuteen liittyvä näköalattomuus saattaa nuorten osalta konkretisoida esimerkiksi koulutukseen liittyvissä valinnoissa, kun lapsen tai nuoren on vaikea kuvitella itselleen toivottavaa tai lähipiiristään poikkeavaa tulevaisuutta. Myös mm. sukupuoleen ja etnisyyteen liittyvät käsitykset saattavat kaventaa näköalaa tulevaisuuteen. Nämä käsitykset alkavat vaikuttaa yksilön identiteettiin jo huomattavan varhain ja pitkäkestoisin seurauksin.

Lasten ja nuorten käsityksillä tulevaisuudesta on siis monia konkreettisia seurauksia – sekä henkilökohtaisella että yhteiskunnallisella tasolla. Tulevaisuuden rakentuminen on aina syklinen prosessi, jossa nykyhetki ja tulevaisuutta koskevat käsitykset ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Käsityksemme tulevaisuudesta vaikuttavat tässä hetkessä tehtäviin päätöksiin, jotka puolestaan vaikuttavat siihen, minkälaiseksi tulevaisuus lopulta muodostuu.

Tämän vuoksi on tärkeää tarjota lapsille ja nuorille välineitä henkilökohtaisen tulevaisuusnäköalan laajentamiseen ja tulevaisuususkon vahvistamiseen – jotta menneisyys ja ne tutuimmat ajatusmallit eivät rajoittaisi tulevaisuuttamme määrittäviä päätöksiä, vaan pystyisimme tekemään tulevaisuudesta parhaan mahdollisen itsellemme ja muille.

Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksella on pitkä kokemus [tulevaisuusohjauksen](#) välineiden kehittamisestä yläkouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin. Lisäksi Professori Markku Wileniuksen UNESCO-professorin [Learning Society & Futures of Education](#) puitteissa pilotoidaan parhaillaan monialaisia tulevaisuusopettamisen menetelmiä lukioissa hyödynnettäväksi. [Tulevaisuuskoulu ry](#) puolestaan on erikoistunut ylä- ja alakouluissa tehtävään taiteelliseen ja toiminnalliseen tulevaisuuskasvatustyöhön.

Tähän kokemukseen pohjautuen tarjoamme Tulevaisuuspäivänä opettajille ja oppilaille työkaluja kriittisen ja vaihtoehtoja näkevän tulevaisuusajattelun kehittämiseen.

Tutustu Tulevaisuuspäivään: <https://tulevaisuuspaiva.fi/>

Tulevaisuus ei ole paikka jonne ajaudutaan virran vietävänä, vaan polku sinne rakennetaan omilla teoilla!

Otto Tähkää

Kirjoittaja on koulujen Tulevaisuuspäivän perustaja ja Tulevaisuuskoulun toiminnanjohtaja

Laura Pouru

Kirjoittaja on koulujen Tulevaisuuspäivän perustaja, joka työskentelee projektipäällikkönä Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa

Molemmat ovat Turun yliopiston tulevaisuudentutkimuksen kansainvälisen maisteriohjelman kasvatteja

Koulujen Tulevaisuuspäivästä eväitä tulevaisuuslukutaidon kehittämiseen

Otto Tähtäpää, Laura Pouru

Ensimmäistä kansallista koulujen [Tulevaisuuspäivää](#) vietetään 18.4.2018 Suomen kouluissa. Päivä tuo tulevaisuudentutkimukseen pohjautuvia tulevaisuusopettamisen menetelmiä opettajille helposti kokeiltavaksi alakouluista lukioihin. Tulevaisuuspäivän tavoitteena on johdattaa lapset ja nuoret tulevaisuusajattelun perusteisiin, ja vahvistaa heidän [tulevaisuuslukutaitoaan](#) sekä luottamusta omaan pärjäämiseen tulevaisuudessa.

Tulevaisuuslukutaito tarkoittaa tulevaisuuden tietoista hyödyntämistä nykyhetkessä, eli henkilökohtaista ennakkointitaitoa ja kykyä kuvitella vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. Taitoa tarvitaan paitsi tulevaisuuden työelämässä suunnistamiseen myös oman hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Luottamus ja usko tulevaan ovat nimittäin inhimillisen hyvinvoinnin ja pärjäämisen keskeisiä rakennuspalikoita. Tulevaisuutta koskevat odotukset ovatkin merkittävä nuorten elämäntyytyväisyyttä selittävä tekijä – erityisesti heillä, joiden hyvinvoinnissa on muuten puutteita.

Tulevaisuuden rakentuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa nykyhetki ja tulevaisuutta koskevat käsitykset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Käsityksemme tulevaisuudesta vaikuttaa tässä hetkessä tehtäviin päätöksiin, jotka puolestaan vaikuttavat siihen, minkälaiseksi tulevaisuus lopulta muodostuu. Nuorten käsityksillä tulevaisuudesta on siis monia konkreettisia seurauksia sekä henkilökohtaisella että yhteiskunnallisella tasolla.

Mikäli tulevaisuutta koskevat käsitykset ovat epämääräisiä, ahdistavia tai vaikeasti hahmotettavia, vaikeutuu tulevaisuutta koskevien päätösten ja valintojen tekeminen. Tulevaisuuteen liittyvä näköalattomuus saattaaakin konkretisoida esimerkiksi koulutukseen liittyvissä valinnoissa kun lapsen tai nuoren on vaikea kuvitella itselleen toivottavaa tai lähipiiristään poikkeavaa tulevaisuutta. Perhetaustalla onkin usein merkittävä vaikutus siihen, miten lapsi tai nuori kokee oman tulevaisuutensa.

Näköaloja tulevaisuuteen kaventavat myös muun muassa sukupuoleen ja etnisyyteen liittyvät käsitykset, jotka alkavat vaikuttaa yksilön identiteettiin jo huomattavan varhain ja pitkäkestoisin seurauksin. Esimerkiksi sukupuoleen liittyvät roolit ja tulevaisuuden odotukset konkretisoituvat osaltaan myöhemmin esimerkiksi työmarkkinoiden sukupuolittuneisuutena. On myös havaittu, että tulevaisuuteen liittyvä toiveikkaus on maahanmuuttajanuorten kotoutumiselle ja hyvinvoinnille yhtä tärkeää kuin koulumenestys.

Onkin tärkeää tarjota lapsille ja nuorille välineitä henkilökohtaisen tulevaisuusnäköalan laajentamiseen – jotta menneisyys ja ne tutuimmat ajatusmallit eivät rajoittaisi tulevaisuuttamme määrittäviä päätöksiä, vaan pystyisimme tekemään tulevaisuudesta parhaan mahdollisen itsellemme ja muille.

Tulevaisuuden tutkimuskeskuksella on pitkä kokemus yläkoulujen ja toisen asteen oppilaitosten [tulevaisuusohjauksen](#) kehittamisestä. Lisäksi Professori Markku Wileniuksen UNESCO-professorin [Learning Society & Futures of Education](#) puitteissa pilotoidaan parhaillaan laaja-alaisia tulevaisuusopettamisen menetelmiä lukiossa hyödynnettäväksi. [Tulevaisuus koulu ry](#) puolestaan on erikoistunut ylä- ja alakouluissa tehtävään taiteelliseen ja toiminnalliseen tulevaisuuskasvatustyöhön.

Tulevaisuus ei ole paikka jonne ajaututaan virran vietävänä, vaan polku sinne rakennetaan omilla teoilla!

Yleistä pohdintaa:

3000 merkkiä välilyönteineen

Mikä on tämän blogitekstin tavoite?

UTU-blogin tavoitteena:

- avata tulevaisuuskasvatuksen taustoja: historiaa ja todistusaineistoa sen tärkeydestä
- innostaa kasvatustieteilijöitä, opeopiskelijoita tulevaisuuspedagogiikasta ja siitä miksi tulevaisuusajattelun opetus on tärkeää

Vrt. Sitran blogin tavoite oli selittää mitä on tulevaisuuslukutaito, miksi sitä tarvitaan & miten sitä voi opettaa kouluissa

Tekstin taustoitus: ei viitsi kauheesti kirjoittaa samaa kuin Sitran blogiin mutta toisaalta ei voi olettaa että tän tekstin lukija on lukenut Sitran tekstiä tai muistaa siitä mitään

Koulujen tulevaisuuspäivä tutustuttaa tulevaisuuspedagogiikkaan

/ Koulujen tulevaisuuspäivästä välineitä tulevaisuuslukutaidon kehittämiseen

Ensimmäistä kansallista koulujen tulevaisuuspäivää vietetään 18.4.2018. Päivä tuo tulevaisuudentutkimukseen pohjautuvia tulevaisuuspedagogisia menetelmiä opettajille kokeiltavaksi alakouluista lukioihin. Tulevaisuuspäivän tavoitteena on johdattaa lapset ja nuoret tulevaisuusajattelun perusteisiin ja vahvistaa heidän [tulevaisuuslukutaitoaan](#) (linkki sitran blogiin). Mitä on tulevaisuuslukutaito ja miksi sitä pitäisi opettaa koulussa?

Ensimmäistä kansallista koulujen tulevaisuuspäivää vietetään 18.4.2018. Päivä tuo tulevaisuudentutkimukseen pohjautuvia tulevaisuuspedagogisia menetelmiä opettajille kokeiltavaksi alakouluista lukioihin. Tulevaisuuspäivän tavoitteena on johdattaa lapset ja nuoret tulevaisuusajattelun perusteisiin ja vahvistaa heidän [tulevaisuuslukutaitoaan](#) (linkki sitran blogiin). Mitä tulevaisuuslukutaito on ja miksi sitä pitäisi opettaa koulussa?

Työn murros muuttaa osaamista --> 65 % lapsista ammatteihin joita ei vielä olemassa --> 5 uraa ja 17 eri työpaikkaa --> haaste myös koulutukselle --> tulevaisuudessa opetuksen ja koulutuksen oltava kuin kompassi, joka auttaa joka lasta tai nuorta löytämään oman tiensä tulevaisuuteen, kuten OECD:n Andreas Sleicher on [kuvannut](#) --> tulevaisuuslukutaito kyky käyttää tulevaisuutta nykyhetkessä --> auttaa navigoimaan epävarmassa ja nopeasti muuttuvassa tulevaisuudessa

Vaikka ennakointi- ja muutoskyvykyys tulevat olemaan keskeisiä tulevaisuuden taitoja, kyse ei ainoastaan työn murroksesta vaan laajemminkin hyvinvoinnista --> oman polun löytäminen ja sitä kautta kiinnittyminen yhteiskuntaan käy yhä vaikeammaksi --> liittyy syrjäytymisriskin nousuun --> jos käsitykset tulevaisuudesta ovat ahdistavia, epämääräisiä tai hahmottomia, valintojen tekemisen motivaatio vähenee ja päätöksenteko vaikeutuu. Jokainen yksittäinen päätös joko heikentää tai vahvistaa tulevaisuudessa olevia uusia mahdollisuuksia ja näin ollen tehdyt tai tekemättömät valinnat puolestaan vaikuttavat siihen, minkälaiseksi tulevaisuus muodostuu (Jokinen – Rubin 2006).

Kaiken kaikkiaan sillä, miten lapsi tai nuori suhtautuu tulevaisuuteen, on hyvin konkreettisia seurauksia sekä henkilökohtaisella että yhteiskunnallisella tasolla (vrt. Polak 1973). Esimerkiksi suomalaisnuorten oppimistuloksissa havaittu alueellinen ja sukupuolten välinen eriytyminen selittyy Suomen PISA-koordinaattori Jouni Välijärven mukaan ainakin osittain tulevaisuuteen liittyvällä näköalattomuudella. Erityisen kielteinen vaikutus näyttäisi olevan syrjäseutujen poikien koulumenestykseen ja koulutusvalintoihin, mikä puolestaan lisää riskiä syrjäytymiselle. (Pölkki 2016). Syrjäytymisen periytyminen puolestaan liittyy ainakin osittain siihen, että syrjäytymisvaarassa olevan lapsen tai nuoren voi olla vaikea kuvitella itselleen

omasta lähipiiristään poikkeavaa tulevaisuutta, mikä kannustaisi tekemään valintoja, jotka voisivat katkaista ylisukupolvisen syrjäytymisen kierteen (vrt. Kosunen 2016).

- Tuoreesta selvityksestä käy ilmi, että perhetaustalla on merkittävä vaikutus siihen, miten lapsi tai nuori kokee tulevaisuutensa.

Esimerkiksi persoonallisuus, identiteetti ja opitut sosiaaliset roolit vaikuttavat myös siihen, minkälaiseksi lapsen tai nuoren tulevaisuusuhde muodostuu. Esimerkiksi sukupuoleen, etnisyyteen, lahjakkuuteen tai yhteiskuntaluokkaan liittyvät käsitykset alkavat vaikuttaa lapseen jo huomattavan varhain ja pitkäkestoisin seurauksin. Esimerkiksi sukupuoli ennakoii edelleen voimakkaasti monia koulutus- ja uravalintoja. (Rubin – Linturi 2006).

- Sukupuoliroolit ja -odotukset alkavat syntyä varhain ja vaikuttavat edelleenkin esimerkiksi koulutus- ja uravalintojen vahvana sukupuolittumiseen
- Tulevaisuuteen liittyvillä toiveilla on merkittävä vaikutus kotoutumiseen, kertoo OECD:n tutkimus parin vuoden takaa.

Kuitenkin luottamus ja usko tulevaan ovat hyvinvoinnin ja pärjäämisen keskeisiä rakennuspalikoita (Lombardo 2006) → nuorilla usko tulevaisuuteen kaikkein merkittävin elämäntyytyväisyyttä lisäävä tekijä

- “ Nuorten ikäryhmässä on havaittu, että erityisesti hyvinvoinnin matalimmilla tasoilla odotukset tulevaisuudesta ovat kaikkein merkittävin elämäntyytyväisyyttä selittävä tekijä (Kallunki & Lehtonen 2012). Edellisen, vuoden 2015 Nuorisobarometrin mukaan luottamus tulevaan lisää onnellisuutta erityisesti niillä nuorilla, joiden hyvinvoinnissa on puutteita haastatteluhetkellä.”

Tulevaisuuskasvatuksella on pitkät juuret, alkaen 1970-luvulta.. Suomessa monia kokeiluja, tutu-keskuksella paljon aiempaa työtä, tutu-koulu uusi tulokas uudella otteella

Suomi tunnetaan maailmalla tulevaisuudentutkimuksen ja koulutuksen kärkimaana. Nämä vahvuudet yhdistämällä Suomesta voisi tulla myös tulevaisuuskasvatuksen kärkimaa.

Kirjallisuutta:

Jokinen, Leena – Rubin, Anita (2006). Tulevaisuus kuuluu kaikille – tulevaisuuskasvatus läpäisyteemana. Futura 1, 89–93.

Lombardo, Tom (2016). Thinking Ahead: The Value of Future Consciousness. The Futurist, January-February, 45–50.

Kosunen, Sonja (2016). Families and the social space of school choice in urban Finland. University of Helsinki, Helsinki

Pölkki, Minna (2016). Pisa sen kertoo: Suomi eriytyy – tutkijan mukaan ajatus yhtenäisestä nuorisosta voidaan unohtaa. Helsingin Sanomat, 7.12.2017.

Kosunen, Sonja (2016). Families and the social space of school choice in urban Finland. University of Helsinki, Helsinki.

Rubin, Anita – Linturi, Hannu (2001). Transition in the making. The images of the future in education and decision-making. *Futures* 33, 267–305.